

KASBIY KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYANI SHAKLLANTIRISHDA SHAXSGA YO‘NALTIRILGAN YONDASHUVNING ASOSIY TAMOYILLARI

Abdullaeva F.S.

(PhD), dotsent

O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Taqrizchi: Bakieva G.H.

*filologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston davlat jahon
tillari universiteti*

Tayanch so‘zlar: shaxsga yo‘naltirilgan yondashuv, kasbiy kommunikativ kompetensiya, individual ta‘lim, madaniy kompetensiya, interaktiv texnologiyalar.

Ключевые слова: личностно-ориентированный подход, профессиональная коммуникативная компетенция, индивидуализированное обучение, культурная компетенция, интерактивные технологии.

Key words: learner-centered approach, professional communicative competence, individualized learning, cultural competence, interactive technologies.

Резюме:

Mazkur maqolada kasbiy kommunikativ kompetensiyani shakllantirishda shaxsga yo‘naltirilgan yondashuvning asosiy tamoyillari tahlil qilinadi. Ta‘lim jarayonida shaxsning individual ehtiyojlariga moslashish, amaliy mashg‘ulotlarga yo‘naltirilgan ta‘lim usullarini qo‘llash, zamonaviy texnologiyalar va madaniy kompetensiyani rivojlantirish kabi yondashuvlar o‘rganiladi. Bu yondashuv talabalarning shaxsiy ehtiyojlari va kasbiy maqsadlarini hisobga olib, ularning tildagi muloqot qobiliyatini takomillashtirishga yo‘naltirilgan.

Резюме:

В данной статье анализируются основные принципы личностно-ориентированного подхода в формировании профессиональной коммуникативной компетенции. Подход акцентирует внимание на адаптации образовательного процесса к индивидуальным потребностям, применении практико-ориентированных методов обучения, использовании современных технологий и развитии культурной компетенции. Личностно-ориентированный подход направлен на учет личных потребностей и профессиональных целей студентов, а также на совершенствование их коммуникативных навыков на иностранном языке.

Summary:

This article analyzes the main principles of a learner-centered approach in developing professional communicative competence. The approach emphasizes adapting the educational process to individual needs, applying practice-oriented teaching methods, using modern technologies, and developing cultural competence. The learner-centered approach focuses on addressing students'

personal needs and professional goals, aiming to enhance their communication skills in the target language.

Kirish. Shaxsga yo‘naltirilgan yondashuv ta‘lim jarayonidagi eng zamonaviy va samarali uslublardan biri sifatida tan olingan. Bu yondashuv talabalarning shaxsiy ehtiyojlari, qiziqishlari va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ta‘lim jarayonini yo‘naltirishni o‘z ichiga oladi. Bunday yondashuv kasbiy kommunikativ kompetensiyani shakllantirishda, ayniqsa, samaralidir. Chet tilda kasbiy muloqotga tayyorgarlik ko‘rayotgan talabalar turli kasbiy vazifalarda tildan foydalanishni o‘rganishlari kerak, shuning uchun ularning o‘quv jarayoni kasbiy muhitga moslashtirilgan bo‘lishi lozim.

Shaxsga yo‘naltirilgan yondashuvda o‘quvchilarning individual qobiliyatlari va qiziqishlari birinchi o‘rinda turadi. Ta‘lim jarayonida interaktiv texnologiyalar va amaliy mashg‘ulotlar talabalarning til va kasbiy muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Bu yondashuv talabalarning shaxsiy maqsadlariga erishish uchun ularni o‘z o‘quv jarayonining markaziga qo‘yadi.

Adabiyotlar tahlili. Braun o‘z tadqiqotida amaliy mashg‘ulotlar va interaktiv usullarning kasbiy kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishdagi roliga alohida e‘tibor qaratgan. Uning ishi shaxsga yo‘naltirilgan yondashuvda talabalarning kasbiy muhitda tildan foydalanish ko‘nikmalarini mustahkamlashga qaratilgan bo‘lib, amaliyotga asoslangan ta‘limning samaradorligini ochib beradi. Brauning fikricha, amaliy mashg‘ulotlar orqali talabalar faqat nazariy bilimlarni emas, balki muloqot qilishdagi mahoratlarni ham rivojlantiradi. Shu bois, Brauning tadqiqotlari ta‘lim jarayonini shaxsga yo‘naltirilgan tarzda tashkil etishda muhim o‘rin tutadi.

Shuningdek, Vong va Djonson kasbiy kommunikativ kompetensiyani shakllantirishda madaniy kompetensiyaning ahamiyatini o‘rganishgan. Ularning tadqiqotlari talabalarni turli madaniyatlar bilan ishlashga tayyorlash jarayonida madaniy kompetensiyani rivojlantirishning muhimligini ko‘rsatadi. Vong va Djonsonning ishi xalqaro kasbiy muloqotlarda muvaffaqiyatli bo‘lish uchun madaniy farqlarni tushunish va ularga moslashishning zarurligini ta‘kidlaydi. Bu tadqiqot shaxsga yo‘naltirilgan yondashuv doirasida talabalarning xalqaro muloqotlardagi muvaffaqiyati uchun muhim ilmiy asosdir.

Richards va Rodjers o‘zishlarida interaktiv texnologiyalarning ta‘lim jarayonidagi ahamiyatini yoritganlar. Ular ta‘lim jarayonini talabalarning individual ehtiyojlariga moslashtirish uchun zamonaviy texnologiyalardan foydalanishni muhokama qiladilar. Bu tadqiqot shaxsga yo‘naltirilgan yondashuvda talabalarning tildagi kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda interaktiv texnologiyalarning samaradorligini ko‘rsatadi. Ular onlayn kurslar, virtual simulyatsiyalar va audio-vizual mashg‘ulotlarning ta‘limdagi afzalliklarini keng yoritadi.

Smit va Lyuis talabalarining kasbiy leksik ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan tadqiqotlarida interaktiv ta'limning samaradorligini ta'kidlaydilar. Ularning ishi talabalarga kasbiy muloqotda foydalanish uchun zarur bo'lgan so'z va iboralarni o'rgatishda shaxsga yo'naltirilgan yondashuvning ahamiyatini ko'rsatadi. Ular interaktiv texnologiyalar orqali o'qitishning talabalarining til o'rganish jarayonini individuallashtirishga imkon beradigan samarali vosita ekanligini ko'rsatishadi.

Robertson kasbiy kommunikativ kompetensiyani shakllantirishda madaniy va lingvistik elementlarning o'zaro bog'liqligini muhokama qiladi. U turizm sohasida professional kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish uchun madaniy farqlarni tushunishning zarurligini ta'kidlaydi. Bu ish shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni qo'llab - quvvatlovchi muhim manba bo'lib, talabalarni turli millatlar bilan samarali muloqot qilishga tayyorlashda madaniy tushunchalarning ahamiyatini yoritib beradi.

Muhokamalar. Kasbiy kommunikativ kompetensiyani shakllantirishda shaxsga yo'naltirilgan yondashuvning samaradorligi qator ilmiy tadqiqotlar bilan tasdiqlangan. Braunning amaliy mashg'ulotlarga asoslangan yondashuvi shaxsga yo'naltirilgan ta'limning amaliy ahamiyatini ko'rsatsa, Vong va Djonson madaniy kompetensiyaning kasbiy muloqotdagi muhimligini ochib beradi. Bu tadqiqotlar shaxsga yo'naltirilgan yondashuvda faqat til bilish emas, balki talabalarining madaniy farqlarga moslashish qobiliyatini ham rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi.

Interaktiv texnologiyalarning qo'llanilishi ta'lim jarayonini shaxsga yo'naltirilgan tarzda tashkil qilishda muhim vosita sifatida ko'rsatiladi. Richards va Rodjersning tadqiqotlari bu texnologiyalar orqali ta'lim jarayonini individuallashtirish va talabalarni kasbiy muhitga tayyorlash samaradorligini oshirish mumkinligini ko'rsatadi. Bunday texnologiyalardan foydalanish talabalarining motivatsiyasini oshirishga ham yordam beradi, chunki ular o'z ehtiyojlariga muvofiq mashg'ulotlar olish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Shaxsga yo'naltirilgan yondashuvning yana bir muhim jihati talabalarining o'quv jarayoniga faol jalb qilinishi va ularning shaxsiy ehtiyojlarini hisobga olishdir. Bu yondashuv talabalarga o'z o'quv jarayonini boshqarish va ularning kasbiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish uchun zarur sharoitlarni yaratadi.

Shaxsga yo'naltirilgan yondashuvning eng muhim tamoyillaridan biri ta'lim jarayonini har bir talabaning individual ehtiyojlariga moslashtirishdir. Har bir talabaning kasbiy maqsadlari va tildagi bilim darajasi turlicha bo'lganligi sababli, ta'lim jarayonida individual ta'lim rejalarini ishlab chiqish muhimdir. Bunda talabalarga ularning qiziqishlari va kasbiy yo'nalishlariga mos keladigan materiallar, topshiriqlar va mashqlar berilgani ta'limning samaradorligini oshiradi. Zamonaviy interaktiv texnologiyalar shaxsga yo'naltirilgan yondashuvning ajralmas qismi

hisoblanadi. Virtual simulyatsiyalar, onlayn kurslar, audio-vizual materiallar talabalarga o'zlariga qulay vaqtda tildagi mashqlarni bajarishga va o'zlashtirish jarayonini boshqarishga imkon beradi. Interaktiv texnologiyalar talabalarning motivatsiyasini oshirishga ham yordam beradi, chunki ular o'zlari bilan bog'liq bo'lgan materiallar va topshiriqlar bilan mustaqil ishlashlari mumkin.

Bu yondashuvning ikkinchi asosiy tamoyili talabalarni o'quv jarayonida faol ishtirokchi sifatida ko'rishdir. Talabalarga mustaqil ravishda qarorlar qabul qilish, refleksiya qilish va o'quv jarayonini o'z ehtiyojlariga moslashtirish imkoni beriladi. Ularning bilimlarini mustahkamlash uchun amaliyotga asoslangan mashg'ulotlar, rolli o'yinlar va keys tadqiqotlardan foydalanish juda samaralidir.

Ta'limda muloqotning o'zaro aloqaga asoslanganligi shaxsga yo'naltirilgan yondashuvda o'quvchi va o'qituvchi o'rtasidagi o'zaro muloqot juda muhimdir. Bu yondashuv talabalarga o'z fikrlarini erkin ifodalash, savollar berish va yangi g'oyalar bilan tanishish imkoniyatini beradi. Har bir talabaning individual rivojlanish darajasini kuzatib borish va unga muvofiq yordam ko'rsatish ushbu yondashuvning samaradorligini oshiradi.

Faol o'qitish – bu talabalarning o'z bilimlarini mustaqil o'rganishi va qayta tahlil qilishiga asoslangan yondashuvdir. Faol o'qitish usullari orasida guruhli muhokamalar, savol-javoblar, jadvalli fikrlash (mind-mapping) va mulohazalar bildirish kabi usullar mavjud. Ushbu strategiyalar orqali talabalar o'quv jarayoniga faol ravishda jalb etiladi va o'z bilimini chuqurroq tushunadi.

Xulosa. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv kasbiy kommunikativ kompetensiyani shakllantirishda samarali vosita hisoblanadi. U talabalarning individual ehtiyojlariga mos keladigan o'quv materiallari va amaliyotlarga asoslangan bo'lib, interaktiv texnologiyalar va madaniy kompetensiyani rivojlantirishga qaratilgan. Bu yondashuv orqali talabalar tildagi bilim va ko'nikmalarini muvaffaqiyatli rivojlantirishlari va ularni kasbiy muhitda samarali qo'llashga tayyor bo'lishlari mumkin.

Adabiyotlar:

1. Braun, T. Amaliy mashg'ulotlar orqali til o'rgatish. – London: Routledge, 2018. – 256 b.
2. Vong, T., Djonson, P. Xalqaro kasbiy muloqotda madaniy kompetensiya. – Nyu-York: Oxford University Press, 2020. – 312 b.
3. Richards, Dj., Rodjers, T. Lingvistik texnologiyalar: ta'limda yangi yondashuvlar. – Kembrij: Cambridge University Press, 2020. – 198 b.
4. Smit, K., Lyuis, M. Interaktiv texnologiyalardan foydalanish: kasbiy til o'rgatishda yangi imkoniyatlar. – Moskva: Izd-vo MGU, 2019. – 234 b.
5. Robertson, F. Turizm sohasida professional kommunikativ kompetensiya. – Moskva: Vaysshaya shkola ekonomiki, 2018. – 180 b.